

Aranyrészvény a szindikátusi szerződés tükrében¹

Nagy Barna Krisztina

Nemzeti Közszerológáti Egyetem

Államtudományi és Közigazgáti Kar, Civilisztikai Intézet

e-mail: Nagy.Barna.Krisztina@uni-nke.hu

Absztrakt

A tanulmány célja annak bemutatása, hogy a Polgári Törvénykönyv a vétójogos részvény alkalmazásának lehetőségével potenciális lehetőséget biztosít a sokat vitatott aranyrészvény intézményének alkalmazására. A szándékunk az, hogy a tanulmány által egy összegző képet adjunk arról, mit értünk aranyrészvény alatt, majd az intézményt érintő uniós és magyar szabályozás, valamint bírói gyakorlat bemutatásra vállalkozunk, majd ezt követően kerül alátámasztásra az a hipotézis, miszerint legitim – sem a magyar alkotmányos, sem az uniós jogi rendet nem sértő – keretek között hogyan alkalmazható az államot megillető elsőbbségi jogokat megtestesítő speciális részvény intézménye.

Kulcsszavak: részvény, vétójog, letelepedési szabadság, tőke szabad mozgása, közérdek

1. UNIÓS ASPEKTUSOK

A tanulmány ezen fejezetében mindenekelőtt az aranyrészvény fogalmi meghatározására teszek kísérletet és az Európai Bíróság joggyakorlatából vett esetek alapján az aranyrészvény által megtestesített lehetséges többletjogok, majd az Európai Unió működéséről szóló szerződés² azon rendelkezései kerülnek bemutatásra, amelyek az aranyrészvény uniós jog általi megítélését befolyásolják, ennek keretében a letelepedés szabadsága és a tőke szabad mozgásának korlátozása, mint az aranyrészvény lehetséges jogkövetkezményei kerülnek bemutatásra, valamint egymástól elhatárolásra.

1.1. Az aranyrészvény fogalma

Ha az aranyrészvény fogalmát kívánjuk meghatározni, hamar rádöbbenünk, hogy nehéz vállalásra tettünk kísérletet, ugyanis sem nemzeti, sem uniós jogszabály nem

¹ A mű a KÖFOP 2.1.2-VEKOP-15-2016-00001 azonosítószámú, „A jó kormányzást megalapozó közszolgálat-fejlesztés” elnevezésű kiemelt projekt keretében, a Nemzeti Közszerológáti Egyetem felkérésére készült.

² A továbbiakban: EUMSz.

ad eligazítást ebben a kérdésben, továbbá az uniós vagy nemzeti bírói gyakorlat, valamint a hazai és a nemzetközi szakirodalom sem egységes abban a kérdésben, hogy mit értünk a szó alatt: aranyrészvény. A következőkben egy áttekintő és rendszerező bemutatásra törekszem, melynek konklúziójaként állást foglalnék abban a kérdésben, hogy mi az aranyrészvény.

Az aranyrészvény eredete a nyolcvanas évek Nagy-Britanniájába vezethető vissza, ahol a privatizáció folytán magánkézbe került társaságokban az állam továbbra is meg kívánta őrizni meghatározó befolyását. Ezen elképzelés megvalósítására

„kétféle aranyrészvény-koncepció került kidolgozásra: az egyik a nemzetgazdasági szempontból különösen fontos társaságok ügyeibe engedett beleszólást és eredetileg határozatlan időre hozták létre, a másik pedig az alapító-okiratban meghatározott ideig állt fenn főleg azért, hogy a köztulajdonból magántulajdonba való átmenetet megkönnyítse.”³

A brit privatizáció során az aranyrészvények különböző formát öltöttek. A közös séma szerint a privatizált társaságban kibocsátásra került egy darab 1 GBP névértékű visszaváltható elsőbbségi részvény, amellyel az állam valamely képviselője rendelkezett. A privatizált társaság létesítő okirata bizonyos döntések meghozatalához az érintett elsőbbségi részvényosztály, azaz az aranyrészvényes állam hozzájárulását követelte meg.⁴ Ezek a tartalmi jegyek a ma ismeretes aranyrészvény-meghatározásokban is tetten érhetőek.

Az Európai Unió működéséről szóló szerződéshez fűzött Kommentár szerint

„aranyrészvény alatt olyan részvényt értünk, amely az államnak egy magánjogi formában működő társaságban a részvényei által megtestesített tulajdonosi jogaihoz képest olyan különleges többletjogosítványokat nyújt, melyen keresztül beavatkozhat e társaságok működésébe.”⁵

³ <http://www.jogiforum.hu/hirek/16366> (Letöltés ideje: 2017. február 17.).

⁴ MOLNÁR GÁBOS LAJOS: Az aranykor vége? Avagy aranyrészvények az Európai Unióban, in *Hitelítéleti Szemle*, 2004/2. szám, 50.

⁵ VINCZE ATTILA: Tőke- és fizetési műveletek, in OSZTOVITS ANDRÁS (szerk.): *Az Európai Unióról és az Európai Unió működéséről szóló szerződés magyarázata II.*, 2011, Complex Kiadó, Budapest, 1475.

Az Európai Unió Bíróságának olvasatában az aranyrészvény az, amit az egyes tag-államok a privatizált vállalkozásokban a maguk számára tartanak fenn.⁶ Más megközelítésben, a hazai szakirodalom álláspontja szerint „*az aranyrészvény a nemzeti gazdaság védelmének eszköze,*”⁷ birtokában a

„nemzeti kormányok megakadályozhatják, hogy a kulcsiparágáik feletti ellenőrzés külföldi, illetve az Unión kívüli befektetők kezébe kerüljön,”⁸ „röviden úgy határozható meg, hogy ez az államot megillető szavazatsöbbségi részvény.”⁹

Más olvasatban az aranyrészvény „*privatizációs eszköz, amely tulajdonosának a részvénytársaság alapszabályában meghatározott többletjogosítványokat (pl. közgyűlési határozatokkal szembeni vétőjogot) biztosít.*”¹⁰ Fellelhető olyan álláspont is, amely szerint a társasági jogban ismert, minden különleges jogosultságot biztosító részvény vagy csak a vétőjogot megtestesítő elsőbbségi részvény aranyrészvénynek tekintendő. Tehát a fentieket összegezve két irányból közelíthetjük meg az aranyrészvény intézményét:

- a) egyrészt szűkebb értelemben, amikor csak az államot megillető, privatizációs és nemzetgazdasági érdekeket előtérbe helyező eszközként jelenik meg, amely többletjogosultságok révén beavatkozást enged a közjogi minőségében eljáró államnak a magánjog sajátját képező, és már privatizált társaságok működésébe, tipikusan privatizációs jogszabály által biztosított, államot megillető jogosultság;
- b) másrészt tágabb értelemben, amely esetben a többletjogosultság nem kizárólagosan az államot illelheti meg, ez esetben pedig a Polgári Törvénykönyv Harmadik könyve által az elsőbbségi részvények körében meghatározott, bárkit megillető jogosultság értendő aranyrészvény alatt.

Álláspontom szerint ez utóbbi esetben a többletjogokat megtestesítő részvény nem tekinthető aranyrészvénynek, az aranyrészvényi minőséget csak akkor tekintem fennforgónak, ha a többletjog jogosultja az állam, a többletjog-gyakorlás pedig privatizációs és/vagy nemzetgazdasági érdekek érvényesítése céljából történik. Ez azt jelenti, hogy az aranyrészvény

„állami autoritáson alapuló, azt megillető valamilyen különleges jog. Ez lehet minden olyan jogosítvány, amely közvetlenül vagy közvetve az állami

⁶ Pl. C-42/01 számú ügy.

⁷ GYULAI SCHMIDT ANDREA: Aranyrészvények Európában, in *Európai Tükör*, 2008/11. szám, 44-62.

⁸ Uo. 46.

⁹ Uo. 45.

¹⁰ TROMBITÁS MÓNKA: *A távközlési liberalizáció kezdetei Magyarországon*, 2014, Eötvös Lóránd Tudományegyetem Bibó István Szakkollégium, Budapest, 17.

hatalomnak köszönheti létét, s ehhez nem feltétlenül szükséges az államnak az adott társaságban tulajdonrészrel rendelkeznie.”¹¹

1.2. Az aranyrészvényt érintő uniós joggyakorlat

Ahogy az már az előző pontban kifejtésre került, aranyrészvényről sem nemzeti, sem szupranacionális szinten jogszabály nem rendelkezik, így érdemes az uniós szinten rendelkezésre álló forrásokat áttanulmányozni és ennek fényében vizsgálni a magyar szabályozást.

1.2.1. Aranyrészvény alapján az államot megillető többletjogosultságok az uniós bíróság gyakorlata alapján

Az Európai Unió Bírósága előtt tömegével előforduló „aranyrészvény ügyek” és ezáltal az aranyrészvények által megtestesített többletjogok a következők szerint csoportosíthatóak.¹²

Külső viszonyok – a részesedésszerzést illetően:

- a) részesedésszerzés maximalizálása¹³
- b) részesedésszerzés miniszteri engedélyhez kötése¹⁴

Belső viszonyok – a részvényesi joggyakorlatot illetően:

- c) szavazati jog kizárása¹⁵
- d) szavazati jog korlátozása¹⁶
- e) döntés engedélyhez/egyetértéshez kötése¹⁷

¹¹ SALGÓ LÁSZLÓ PÉTER: Az uniós csatlakozás és a közösségi jog hatása a magyar aranyrészvény-szabályozás gyakorlatára, in *Magyarország és az Európai Unió. Díjnyertes pályázatok*, 2009, 42.

¹² Az aranyrészvényt érintő ügyek csoportosításra és feldolgozására lásd: Uo. 41-79., KÁTAI ANIKÓ: A tőke szabad áramlása, in *Európai Tükör*, 2014/2. szám, 161., 168., OROSZ NÓRA NATÁLIA: A Volkswagen-ügy lezárása az Európai Bíróság előtt, in *Jogesetek Magyarázata*, 2014/3. szám, 67-73., OROSZ NÓRA NATÁLIA: A Portugál Köztársaság aranyrészvény ügye. Az EUMSZ 49. és 63. cikkéből eredő tagállami kötelezettségszegés, in *Jogesetek Magyarázata*, 2011/3. szám, 80-85., OROSZ NÓRA NATÁLIA: A Volkswagen-törvény a tőke szabad áramlása és az aranyrészvények tükrében, in *Európai Jog*, 2009/6. szám, 17-23., VINCZE A. i. m. 1475-1477.

¹³ C-174/04., C-367/98.

¹⁴ C-244/11., C-367/98.

¹⁵ C-174/04., C-112/05.

¹⁶ C-112/05.

¹⁷ C-244/11., C-282/04. és C-283/04. számú egyesített ügyek, C-463/00., C-98/01., C-244/11.

f) igazgatósági vagy felügyelőbizottsági tag kinevezése, visszahívása¹⁸

1.2.2. Az uniós bíróság ítélkezési gyakorlata az aranyrészvény kapcsán, avagy az aranyrészvény intézmény alkalmazásának uniós jogi hatása

A fentebb vizsgált valamennyi „aranyrészvényes ügyben” közös, hogy az állami vállalatok privatizációját követően az állam továbbra is jelen kívánt maradni a magánosítással érintett társaságok életében, a működésükre és döntéshozatalukra nézve meghatározó befolyást kívántak gyakorolni, ennek biztosítására alkalmazták az aranyrészvény intézményét. Így már érthető, hogy az aranyrészvény célja és funkciója abban áll, hogy az állam vagy az állami tulajdont kezelő jogalany számára többletjogokat biztosít az aranyrészvény névértékéhez képest. Az oka annak, hogy az aranyrészvényt érintően több ügy is az Európai Unió Bírósága elé került, rendkívül logikus: az aranyrészvény alkalmas arra, hogy a tőke szabad áramlását korlátozza az Unió területén valamint a harmadik országból érkező befektetők esetén, ugyanis azzal, hogy az állam számára többletjogokat biztosít a már privatizált társaságokban, többek között elriasztja a külföldi befektetőket attól, hogy a többletjoggal érintett társaságokba befektessenek. Márpedig az EUMSZ vonatkozó rendelkezése értelmében¹⁹ tilos a tagállamok, valamint a tagállamok és harmadik országok közötti tőkemozgásra vonatkozó minden korlátozás. A Bíróság esetjoga alapján „korlátozásoknak” kell minősíteni azon nemzeti intézkedéseket, amelyek megakadályozhatják vagy korlátozhatják az érintett vállalkozások részvényeinek megszerzését, vagy más tagállamok befektetőit visszatartathatják attól, hogy azok tőkéjébe befektessenek. Az aranyrészvényt illetően a Bizottság több tagállammal szemben is kötelezettségszegési eljárást indított, mivel azok a már privatizált és magánkézbe került társaságok vonatkozásában aranyrészvény fenntartásával olyan meghatározó befolyást gyakoroltak, hogy az alkalmas volt arra, hogy a tőke szabad mozgásának akadályát képezze. Az aranyrészvény tőke szabad mozgására gyakorolt hatása, valamint az eljáró bíróság döntése szerint a kötelezettségszegési eljárásokat a következő hármas szempont szerint csoportosíthatjuk:

- a) érinti a tőke szabad mozgását;²⁰
- b) érinti a tőke szabad mozgását, valamint a letelepedés szabadságát;²¹

¹⁸ C-463/04. és C-464/04. számú egyesített ügyek, C-112/05.

¹⁹ EUMSZ IV. Fejezet, 63-66. cikkek.

²⁰ C-174/04, C-282/04 és C-283/04 egyesített ügyek, C-483/99, C-463/04 és C-464/04, C-112/05, C-463/00, C-98/01, C-244/11.

²¹ C-367/98.

- c) nem érinti sem a tőke szabad mozgását, sem a letelepedés szabadságát, mert a vizsgált tagállami intézkedés igazolható.²²

1.2.2.1. A letelepedési szabadság és a tőke szabad mozgásának korlátozása az aranyrészvény kapcsán

Az integráció célját, a szupranacionális együttműködés központi elemét, lényegét és bázisát a belső piac képezi. A belső piac egy olyan, belső határok nélküli térség, amelyben biztosított az áruk, a személyek, a szolgáltatás és a tőke szabad mozgása. A következőkben csak a tőke szabad mozgása és a letelepedés szabadsága tekintetében tennék egy rövid áttekintést, ugyanis az aranyrészvény intézménye a négy alapszabadság közül csak az imént említetteket érinti. A tőke szabad mozgása körében az EUMSZ tételesen kizárja a tagállamok és a tagállamok, valamint a harmadik országok közötti tőkemozgások korlátozását, azonban abban a kérdésben, hogy mi minősül tőkemozgásnak, nem ad eligazítást, erre vonatkozóan a 88/361/EGK irányelv I. számú melléklete tartalmaz rendelkezést. A mellékletben kerülnek felsorolásra azok a tőkemozgások, amelyek az EUMSZ vonatkozó szakaszában értendők. Természetesen a felsorolás nem taxatív, pusztán példálózó jellegű, ezért a listában nem szereplő műveletek esetében a bíróság döntése az irányadó a tekintetben, hogy a művelet a tőke szabad mozgása körében értékelhető, avagy sem. A tőkemozgások nomenklatúrájából az aranyrészvény szempontjából relevanciával bíró közvetlen befektetések kategóriáját emelném ki.

Közvetlen befektetés alatt fióktelep alapítása vagy új vállalkozás létrehozása értendő, ha azok kizárólag a tőkét biztosító személy tulajdonában vannak, valamint meglévő vállalkozások teljes mértékben történő megszerzése, ezen túl a tartós gazdasági kapcsolatok létrehozása vagy fenntartása céljából történő részese-
dészszerzés és hosszú távú kölcsönök felvétele, továbbá a jövedelmek újra befektetése tartós gazdasági kapcsolatok fenntartása céljából. A jogforráshoz fűzött értelmező rendelkezések szerint a közvetlen befektetések végrehajtói természetes személyek, kereskedelmi, ipari, illetve pénzügyi vállalkozások és az általuk végrehajtott befektetések akkor is a tőkemozgás körében kerülnek értékelésre, ha a céljuk a befektető és a „befektetett” közötti tartós és közvetlen kapcsolat létrehozása és fenntartása. „A letelepedés szabadsága az európai jog által a magánszemélyeknek (vállalkozásoknak és természetes személyeknek egyaránt) biztosított azon alanyi jog, amely alapján a magánszemélyek eldönthetik, hogy valamely gazdasági tevékenységük folytatása céljából az Európai Unió területén belül hol rendezkednek be e tevékenység irányítására.”²³

²² C-503/99.

²³ OSZTOVITS ANDRÁS: *Eu-jog*, 2012, HVG-ORAC, Budapest, 461.

A 49. cikk a letelepedés fogalmát tételesen nem határozza meg, hanem egy felsorolást ad arra vonatkozóan, hogy mi vonható a letelepedési jog körébe (gazdasági tevékenység önálló vállalkozóként történő megkezdése és folytatása, vállalkozások, valamint társaságok alapítása és irányítása), majd az Európai Unió Bírósága ezt, a 49. cikkben tett felsorolást a C-221/89. számú Factortame II. ügyben kifejti és konkretizálja. A Bíróság döntése szerint letelepedésnek minősül a gazdasági tevékenység tényleges folytatása állandó telephely révén egy másik tagállam területén, határozatlan ideig.²⁴ Ezen túlmenően a szakirodalom által kimunkált szempont szerint a letelepedés lehet elsődleges (vállalkozói tevékenység megkezdése vagy folytatása) vagy másodlagos (leánytársaság: olyan önálló, jogi személyiséggel rendelkező társaság, amelyet egy működő és jogi személyiséggel bíró társaság hoz létre; képviselő: külföldi vállalkozás szervezeti egysége, amely saját nevében önálló tevékenységet nem folytat; fióktelep: külföldi vállalkozás szervezeti egysége, jogi személyiséggel nem rendelkezik, de gazdálkodási önállósággal felruházott; alapítása), attól függően, hogy a letelepedéssel érintett tagállamban a gazdasági tevékenységének a súlypontja található, avagy egy meglévő egység áthelyezésére vagy új részegység alapítására kerül sor úgy, hogy a gazdasági tevékenység súlypontja továbbra is az eredeti tagállamban marad. Ez utóbbi esetben a vállalkozás legalább két tagállamra nézve terjeszti ki tevékenységét újabb gazdasági egység létesítésével, míg az elsődleges letelepedés esetében eredeti jogi személyiségének megtartása mellett a már meglévő székhelyét kívánja másik tagállamba áthelyezni anélkül, hogy megtöbbszörözné a jelenlétét a tagállamok valamelyikében. „Lényegében ez jelentené a gazdasági társaságok korlátozásmentes mozgását a Községek egységesnek tételezett piacán (...)”²⁵

Ha a bemutatott két alapszabadságot tartalmában összehasonlítjuk, akkor elmondhatjuk, hogy a letelepedés szabadsága tőkemozgással járó tevékenység, azaz a tőke szabad mozgása ebből a szempontból tágabb, mert egyik megnyilvánulási formája a letelepedés szabadságának gyakorlását tételezi fel, míg a letelepedés szabadsága szűkebb, mert tőkemozgás nélkül ezen szabadság gyakorlása elképzelhetetlen. Az „aranyrészvényes ügyeket” érintően a bíróság a Bizottság v. Portugália ügyben vizsgálta a két szabadság egyidejű sérelmét és arra a megállapításra jutott, hogy a tőke szabad mozgása korlátozásának közvetlen következménye az, hogy a letelepedés szabadsága is korlátozás alá esik, tehát a két szabadság és annak megsértése következményei ebből a szempontból nem elválaszthatóak egymástól, így a letelepedés szabadsága sérelmének vizsgálatára nincs szükség, ha már az a tőke szabad mozgása körében megtörtént.²⁶ Vagyis abban az esetben, ha a letelepedés

²⁴ C-221/89 számú ügy, 20. pont.

²⁵ GOMBOS KATALIN: Tudósítás az Európai Bíróság előtti Cartesio-ügyről, in *Jogtudományi Közlöny*, 2009/5. szám, 238.

²⁶ C-367/98 számú ügy 56. pontja.

szabadsága feltételezi a tőke szabad mozgását, akkor a tágabb szabadság, vagyis a tőke szabad mozgására vonatkozó EUMSZ rendelkezések és bírói gyakorlat kerül alkalmazásra. Amennyiben a tőke szabad mozgására vonatkozó tagállami intézkedés a bíróság döntése értelmében a cél által igazolható, akkor értelemszerűen a tőke szabad mozgásának és a letelepedés szabadságának korlátozása sem állapítható meg, mert ez utóbbi esetében igazolható a korlátozás a tőke szabad mozgása körében tett indokolás alapján.²⁷

2. NEMZETI SZABÁLYOZÁS

2.1. Az 1988-as Gt. és az aranyrészvény

Magyarországon aranyrészvényre vonatkozó szabályozást első ízben az 1988. évi VI. törvény²⁸ tartalmazott. Ez három rendelkezésben nyilvánult meg, egyrészt a 255. § (2) bekezdése által, amely a túljegyzés esetére tartalmazott speciális szabályt az állam javára, a 269. § (3) bekezdése az államot megillető szavazati jogot, valamint a 303. § (2) bekezdése az államot megillető elővásárlási jogot szabályozta. Ezen többletjogok tartalma a következők voltak:

- a) a 255. § (2) bekezdése úgy rendelkezett, hogy az állami költségvetési szerv vagy pénzügyintézet által eszközölt részvényjegyzés nem utasítható vissza. Ez azt jelenti, hogy a részvényjegyzés során, amikor a befektető írásban megjelöli milyen és hány darab részvényt szeretne jegyezni és a folyamat során több részvényt jegyeztek le, mint amennyit a részvénytársaság az alapítási terv szerint kibocsátani tervez, túljegyzés történik és ennek elfogadásában vagy elutasításában az alapítók maguk jogosultak dönteni.²⁹ A magánautonómiába való súlyos beavatkozásként értékelhető az államot megillető azon jogosultság, miszerint, ha a részvényjegyzés és esetlegesen a túljegyzés állami költségvetési szerv vagy pénzügyintézet által történik, ennek kérdésében az alapító részvényesek a szabad mérlegelés lehetőségével nem rendelkeznek, az állam részt fog venni a részvénytársaságban. Ez a részesedés szerzést érintő és azt más piaci szereplőkkel szemben negatívan befolyásoló előjog az állam javára.
- b) a 269. § (3) bekezdése értelmében alapszabály az állami költségvetési szerv vagy pénzügyintézet javára lehetővé teheti azt, hogy az alaptőke legalább egyharmadát kitevő részvények birtokában a szavazati jogok ötvenegyszázalékát gyakorolja, ami azt jelenti, hogy az állami költségvetési szerv vagy pénz-

²⁷ C-503/99 számú ügy 59. pontja.

²⁸ A továbbiakban: első Gt.

²⁹ Első Gt. 255. §-ához fűzött Complex Jogtár-kommentár.

intézet kisebb részesedéssel több szavazattal bír, mint a nagyobb részesedéssel rendelkező más részvényes, így nagyobb hatással van a társaság döntéseinek meghozatal tekintetében, ami a magánautonómia további korlátozásához vezet a részvénytársaság tagjai szempontjából. Önmagában az elsőbbségi részvény kibocsátását, ami a szavazati jog gyakorlására vonatkozik, az első Gt. lehetővé teszi, mivel úgy rendelkezik, hogy az osztalékelsőbbségi részvényen túl - mint törvényben nevesített különjogos részvény - az alapszabályban további elsőbbségi részvény állapítható meg.³⁰

- c) 303. § (2) bekezdése szerint a részvényjegyzéssel történő alaptőke-emelés során a közgyűlés a részvényesek számára elővásárlási jogot biztosíthat, akik ezen jogukat más részvényeseket megelőzően gyakorolhatják, ám az állami költségvetési szervet vagy pénzügyintézetet megillető részvényjegyzési jogosultság őket (részvényest és elővásárlási joggal rendelkező kötvényest) is megelőzi.³¹ Az a) pontban említettekkel azonosan a részesedésszerzést érintő és azt más piaci szereplőkkel szemben negatívan befolyásoló előjog az állam javára.

Az első Gt-ben az állami költségvetési szerv vagy pénzügyintézet javára biztosított elsőbbségi jogok tipikusan a részesedésszerzést és a szavazati jogok gyakorlását érintik, két olyan esetkört, amelyek révén az állam a lehető legnagyobb mértékben jelen tud maradni a privatizált társaságok életében és a működésre nézve, a stratégiai döntések meghozatalában meghatározó befolyást gyakorolhat. Továbbá érdemes leszögezni, hogy az a) pontban, valamint a c) pontban nevesített jogosultságok állami autoritáson alapuló aranyrészvényekként értékelhetőek, ugyanis nem a részvény maga, hanem jogszabályi rendelkezés biztosítja az állam számára az őt megillető jogosultságot, míg a b) pontban nevesített aranyrészvény típus már nem állami autoritáson alapul, hanem az állam részvényei birtokában, a szavazati joga, vagy ha úgy tetszik, vétőjoga révén tud befolyást gyakorolni a döntéshozatalra, és így a társaság égszére.

³⁰ A törvényhez fűzött indokolás szerint a részvény névértékéhez igazodik a részvényhez fűződő szavazati jog, ez tekinthető főszabálynak, kivételként kerülhet sor a szavazati jog kizárására vagy korlátozására, az állam javára többletszavazati jog pedig fakultatíve határozható meg. A bírói gyakorlat szerint jogszabály nem zárja ki szavazatelsőbbségi részvény kibocsátását, de ilyen esetben a többletjogokat az alapszabályban meg kell határozni (BH1998.494.), tehát nem törvénysértő a szavazatelsőbbségi jogokat biztosító részvény kibocsátása (KGD1997.231.).

³¹ A törvényi indokolás szerint ez egy lehetőség az állam számára arra, hogy az alaptőke emeléskor is beléphessen a társaságba, illetve abban a részesedését növelje, így biztosítható, hogy a nagy részvénytársaságok részvényeinek jelentős része társadalmi tulajdonba kerüljön, és annak szempontjai megjelenjenek a részvénytársaság vezetésében is.

A hivatkozott társasági jogi rendelkezéseket az Alkotmánybíróság is vizsgálta az 59/1991. (XI.19.) AB határozatában jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálata körében. Az Alkotmánybíróság eljárását indítványozó az a) és c) pontokban szereplő rendelkezések alkotmányossági vizsgálatát kérte (ezt a vizsgálatot pedig az Alkotmánybíróság tárgyi összefüggés okán kiterjesztette a b) pontban szereplő rendelkezésre is), ugyanis álláspontja szerint a hivatkozott rendelkezések a tulajdonformák egyenlőségét és a versenyemlegesség elvét sértik. Az Alkotmánybíróság döntésében felhívta a figyelmet arra, hogy az állami költségvetési szervek és a pénzintézetek számára biztosított többletjogok a vizsgált időszakban azt a célt szolgálták, hogy a privatizáció elé néző nemzetgazdaságban a magánosítással járó folyamatokat az állam ellenőrzése alatt tudhassa és befolyása legyen arra. Azonban a rendszerváltozás következtében kialakult piacgazdasági körülmények ezt a célkitűzést nem igazolták, ugyanis a piacgazdaság alapját – többek között – a gazdaságilag hatékonyan működő köztulajdon mellett az egyre növekvő szerepet betöltő és a magánszférához tartozó gazdasági társaságok képezik. Amikor az állam a magánszféra részét képező gazdasági társaságok alanyává válik, nem közhatalmi funkciót gyakorló szervezetként kell értékelni, hanem mint a magánjogi jogviszonyok alanyát. Ezért az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az állami tulajdoni forma privilegizált helyzetét meg kell szüntetni, vagyis az a) és b) pontok, valamint a c) pont azon részében, amennyiben az állam számára a részvényeseket és az elővásárlásra jogosultakat is megelőzően elővásárlási jogot biztosít alkotmányellenesek, ezért az Alkotmánybíróság a megsemmisítésük felől rendelkezett.

2.2. Az 1995-ös privatizációs törvény és az aranyrészvény

Az 1995. évi az állam tulajdonában lévő vállalkozói vagyon értékesítéséről szóló XXXIX. törvény³² privatizációs kötelezettséget írt elő az állam tulajdonában álló részvények és üzletrészek, illetve az állam egyéb vagyona tekintetében. Ez a privatizációs kötelezettség alól jelentett kivételt és maradhatott tartós állami tulajdonban az a vagyon, illetve gazdasági társaság, amely országos közüzemi szolgáltató, vagy nemzetgazdasági szempontból stratégiai jelentőségűnek minősül, avagy hon-

³² Lásd még: SÁRKÖZY TAMÁS: *A korai privatizációtól a késői vagyontörvényig*, 2009, HVG-Orac, Budapest, 174-183, SÁRKÖZY TAMÁS: *A privatizáció jogi szabályozása Magyarországon (1988-2004)*, Budapest, Állami Privatizációs és Vagyonkezelő Részvénytársaság, 2005, 131-132., SÁRKÖZY TAMÁS: *Rendszerváltozás és a privatizáció joga*, 1997, MTA, Budapest, 267-272., MIHÁLYI PÉTER: *A magyar privatizáció krónikája*, 1998, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 260.

védelmi vagy más különleges feladatot lát el, valósít meg, illetve ilyen célt szolgál.³³ A törvény rendelkezése értelmében a tartósan állami tulajdonban maradó társaságok esetében az állam társasági részesedése nem lehet kevesebb 50% + 1 szavazatot vagy 25% + 1 szavazatot biztosító hányadnál, valamint a legkisebb állami részesedés mértéke szavazatelsőbbiséget biztosító részvényhez kapcsolódóan is megállapítható.³⁴ Azoknál a gazdasági társaságoknál, ahol a privatizációs törvény rendelkezése folytán az állami részesedés legkisebb mértéke egy szavazatelsőbbiségi részvényben került megállapításra, és az állam a közgyűlés döntéséhez szükséges részesedéssel rendelkezik, az állam javára szavazatelsőbbiségi részvényt kell kibocsátani.³⁵ Bizonyos gazdasági társaságok, mint a Magyar Távközlési Rt., az Országos Takarékpénztár és Kereskedelmi Bank Rt. és a Herendi Porcelánmanufaktúra Rt. esetében a privatizációs tv, értelmében az állami részesedés mértéke akkor csökkenthető 25% + 1 szavazatot biztosító hányad alá, ha a közgyűlés döntése alapján az állam javára egy szavazatelsőbbiségi részvény kibocsátásra került.³⁶ Ha az állam szavazatelsőbbiséget biztosító részvénnyel rendelkezik, a legfőbb szerv határozatképességéhez az állami részvényes jelenléte szükséges, valamint bizonyos döntések meghozatala csak egyetértésével történhet.³⁷ Ezen döntések köre a következő:

- az alaptőke felemelése és leszállítása;
- az egyes részvényfajtákhoz fűződő jogok megváltoztatása;
- a gazdasági társaság más társasággal való egyesülése, beolvadása, szétválása, más gazdasági társasági formába történő átalakulása, illetőleg jogutód nélküli megszűnése;
- a gazdasági társaság meghatározott tevékenysége folytatását biztosító vagyoni értékű jognak más gazdálkodó szervezet javára történő átruházása, átengedése, lízingbeadása vagy egyéb módon tartós használatba adása, megterhelése vagy biztosítékul való leköttetése;

³³ Priv tv. 7. § (1) bekezdés. A Priv. tv-t módosító és a tanulmány fejezetében vizsgált szabályozást bevezető 1997. évi LXXVI. törvényhez (a továbbiakban: módosító törvény) fűzött indokolás szerint a kivétel meghatározása azért volt indokolt, hogy a nemzetgazdaság működése, illetve a lakosság alapellátása szempontjából legfontosabb stratégiai társaságok esetében - a lényeges tulajdonosi döntéseknél a piaci verseny indokolatlan korlátozása nélkül - az állam a társadalmi érdeket érvényesíthesse.

³⁴ Priv. tv. 7. § (3) bekezdés.

³⁵ Priv. tv. 7. § (5) bekezdés.

³⁶ Priv. tv. 7. § (6) bekezdés.

³⁷ Priv. tv. 7. § (7) bekezdés.

- a szavazats többségi jog tulajdonosát képviselő igazgatósági, illetve felügyelő bizottsági tag megválasztása, visszahívása.³⁸

Az államot megillető szavazats többségi részvény csak névre szóló részvény lehet, és a részvényhez kapcsolódó jogok köre bővíthető az alapszabályban.³⁹ A szavazats többségi részvennyel kapcsolatos jogokat a magyar állam nevében a jogszabály által meghatározott illetékes miniszter gyakorolja.⁴⁰

2.3. Az Alkotmánybíróság álláspontja

A privatizációs törvény aranyrészvényre vonatkozó és fentebb hivatkozott szabályait az Alkotmánybíróság az 1336/B/1997-es határozatában vizsgálta jogszabály alkotmányellenességének utólagos megállapítása és megsemmisítése iránti indítvány okán. Az Alkotmánybíróság úgy foglalt állást, hogy az állam gazdaságpolitikai céljainak, illetőleg a közérdek érvényesítése indokolta az aranyrészvény intézményének alkalmazását. Az állam a szavazats többségi részvénye révén olyan társaságokban is, ahol részesedése folytán kisebbségben volt, képessé vált a szándékával ellentétes döntések meghozatalának megakadályozására korlátozva ezáltal a többi részvényes jogát. Amikor az állam a magánszféra részét képező gazdasági társaságok alanyává válik, nem közhatalmi funkciót gyakorló szervezetként kell értékelni, hanem mint a magánjogi jogviszonyok alanyát, ellenkező esetben ez diszkriminációhoz vezetne azáltal, hogy az állam közhatalmi eszközökkel ön-maga számára előnyösebb feltételeket teremt, mint a gazdasági élet többi résztvevője számára. Azonban az Alkotmánybíróság kifejtette, hogy ez alól a megállapítása alól kivételt jelenthet az a helyzet, ha a nemzetgazdaság szolgálatában az állam közhatalmát érvényesítve korlátozásokat állapíthat meg. E tekintetben az Alkotmánybíróság a privatizációs törvényt módosító 1997. évi LXXVI. törvény az állam tulajdonában lévő vállalkozói vagydon értékesítéséről szóló privatizációs törvény módosításáról indokolására hivatkozik, miszerint az állam a nemzetgazdaság működése, illetve a lakosság alapellátásának biztosítása szempontjából legfontosabb társaságokat érintően⁴¹ tartotta fenn egyetértési (vétó) jogát a stratégiai döntések tekintetében azért, hogy váratlanul ne szűnhessen meg például az energia- vagy élelmiszer alapellátás, illetőleg ne alakulhassanak ki nemkívánatos monopóliumok, amelyek a monopolár révén a szolgáltatást igénybe vevőket kényszerhelyzetben hozzák, és anyagilag aránytalanul megterhelik. Az eljáró fórum olvasatában

³⁸ A módosító törvény indokolása szerint megfelelő szavazati jogon keresztül is (nem csak többségi részesedéssel) biztosítható a társadalmi érdekek állam által történő érvényesítésének lehetősége, ezért ennek biztosítására a szavazats többséget biztosító részvény és a hozzá fűződő jogok törvényi szintű szabályozása látszik a legalkalmasabbnak.

³⁹ Priv. tv. 7. § (8) bekezdés.

⁴⁰ Priv. tv. 7. § (9) bekezdés.

⁴¹ Ezen társaságok listája a privatizációs törvény mellékletében található.

a szóban forgó társaságok körében a vétójog csak akkor érvényesült, ha a társadalom alapvető érdekeit érintő döntés meghozataláról volt szó, és ez az érdekvédelem a társasági jog egyéb eszközeivel nem volt biztosítható. Így az állam beavatkozási lehetősége indokolt a közérdek érvényesítése érdekében, ez pedig az aranyrészvény útján megvalósuló állami befolyás gyakorlásával lehetséges, hiszen az állam olyan gazdasági társaságokban rendelkezik szavazatelsőbbeségi részvényvel, amely társaságok tevékenységi köre kötelező állami feladatokra, vagy a lakosság egészét érintő szolgáltatások nyújtására terjednek ki, vagyis közérdekből indokolt a beavatkozás lehetősége. Tehát az Alkotmánybíróság döntése értelmében a privatizációs törvényben rögzített aranyrészvény a közérdek által igazolható jogalkotói törekvést intézményesített.

A fentiekben ismertetett Alkotmánybírósági határozat értelmében az aranyrészvény intézményének alkalmazása a magyar jogban a közérdek által igazolható (hasonlatosan az uniós joggyakorlathoz), egy apró részletkérdésre azonban érdemes felhívni a figyelmet, ennek okán az Alkotmánybíróság határozatából kiemelt érdemmel a C-503/99 és C-483/99 számú uniós ügyekre történő utalás, azonban terjedelmi korlátok okán az Európai Bíróság C-503/99 számú ügyében tett megállapításokra szorítkoznék. A Bizottság és Belgium között zajló jogvita alapját az a belga szabályozás képezte, amely szerint Belgium olyan részvényhez kapcsolódó különleges jogokat biztosított az állam számára, amely alapján az energiatermék szállítására alkalmas csővezeték bárminemű átruházása, biztosítékul adása vagy rendeltetésének megváltoztatása esetére a felügyeletet ellátó miniszter, ha az energiával kapcsolatos nemzeti érdekek sérelmét észleli, megakadályozhatja a fent nevezett műveleteket, valamint a kormány két képviselőjét delegálhatja az érintett társaság igazgatóságába, akik javaslatot tehetnek az energiapolitika fő vonalával ellentétes társasági döntések megsemmisítésére. Továbbá egy másik társaság esetében is hasonló szabályozással élt a belga állam, annyi eltéréssel, hogy ezen társaság esetében a miniszteri tiltás a társaság stratégiai eszközeire vonatkozott. Az uniós bíróság a szabályozást illetően úgy foglalt állást, hogy az az energiaellátás biztonságának válsága esetén való garantálásának célja igazolja. Indokolásában előadta, hogy a belga szabályozás a társaságok döntési autonómiájának a tiszteletben tartásából indul ki, mivel a felügyeletet ellátó miniszter által gyakorolható jogosultság a kormányzati kezdeményezéstől függ, így előzetes jóváhagyásra nincs szükség, valamint a megtiltás tekintetében a hatóságokat szoros határidő köti. Továbbá a beavatkozásra kizárólag az energiapolitikai célok veszélyeztetése esetén kerülhet sor, azt indokolással kell ellátni és bírói felülvizsgálat tárgya lehet. Ez az indokolás alapján ok nélkülinek találjuk az Alkotmánybíróság által az uniós döntésre történő hivatkozást, ugyanis a magyar aranyrészvényes szabályozás a társaság tagjainak döntési autonómiáját igen komolyan korlátozza azáltal, hogy egyetértésével lehet bizonyos döntéseket meghozni, továbbá a magyar szabályozás

pusztán általánosan, a jogos közérdekre hivatkozással látja fenntarthatónak a szabályozást, míg a belga esetben ennek alkalmazása sokkal szűkebb körű, pusztán az energiapolitikai célok veszélybe kerülése esetére áll fenn.

2.4. Az Európai Unió álláspontja a magyar szabályozást illetően

A magyar aranyrészvény szabályozás az Európai Unió álláspontja szerint nem volt igazolható, az az uniós joggal ellentétben állt, ugyanis alkalmas volt a tőke szabad mozgásának korlátozására, ezért a csatlakozási tárgyalások keretében Magyarország kötelezettséget vállalt arra, hogy az aranyrészvényeket illető belső szabályait összhangba hozza az uniós joggal, majd ennek eredményeként született meg a 2007. évi XXVI. törvény az államot megillető szavazatelsőbbbségi részvény jogintézményének megszüntetéséről. A törvényhez fűzött indokolás kiemeli, hogy az aranyrészvénnyel érintett társaságok körét a privatizációs törvény melléklete tartalmazta, amelyek kapcsán a Bizottság a következőket fejtette ki:

- „A „nemzetgazdasági szempontból stratégiai jelentőségűnek minősülő” társaságok esetében kizárólag gazdasági megfontolások semmiképpen sem jelentik azon közérdeken alapuló okokat, amelyek igazolhatnák a szabadságjogok korlátozását. Álláspontja szerint ezért e társaságok tekintetében nincs lehetőség a szavazatelsőbbbségi részvény fenntartására.
- A honvédelmi feladatot ellátó társaságok esetében a közbiztonsághoz fűződő érdek igazolhatja a különleges jogok létét, azonban csak abban az esetben, ha a társaság kizárólag vagy döntő mértékben honvédelmi feladatokat lát el.
- Az „országos közüzemi szolgáltatók” körében, a kőolaj-, és elektromos ágazatban a Bizottság elméleti szinten nem zárja ki a közérdeken alapuló kényszerítő okok létjogosultságát, melyek korlátozhatják a tőkemozgás szabadságát. Ezen korlátozások azonban kizárólag az EUMSZ-ben foglalt valamely indokkal vagy a közérdeken alapuló kényszerítő követelménnyel igazolhatók, a közrend és közbiztonság biztosítása érdekében.”⁴² A törvény indokolásában hangsúlyozásra kerül továbbá, hogy az állam befolyásával érintett vállalkozások számára előzetesen ismertnek kell lennie a korlátozásnak és azzal szemben lehetőséget kell biztosítani a jogorvoslatra, továbbá az állam számára biztosított korlátozási lehetőség kizárólag válsághelyzetben állhat fenn a gyors és hatékony beavatkozás érdekében, valamint ezeknek törvényben szabályozottnak kell lenniük és a lehető legkisebb mérlegelési jogot engedhetik az államnak a tagok döntéseivel szemben. A válsághelyzetnek továbbá az adott ágazati törvényből, abban foglalt kritériumok sérelméből kell fakadnia. Ezt azzal a bizottsági állásponttal magyarázza a törvényi in-

⁴² A 2007. évi XXVI. törvényhez fűzött indokolás.

dokolás, hogy alapvetően anyagi jogi szabályokon keresztül, hatósági jogkörben fogadható el az állam beavatkozása, ettől eltérő, aranyrészvény típusú beavatkozás csak abban az esetben egyeztethető össze a közösségi joggal, ha az elérni kívánt cél az anyagi jogi szabályokkal semmiképpen nem biztosíthatóak, ugyanis az állam, mint a szavazatelsőbbbségi részvény jogosultja nem hatósági jogkörben jár el a döntései meghozatala során, nincs indokolási kötelezettsége sem, tehát a döntéssel szembeni jogorvoslat lehetősége kizárt. Ha felelevenítjük a Bizottság v. Belgium ügyben tett megállapításokat és összevetjük a törvényi indokolásban ismertetett bizottsági állásponttal, valamint a magyar szabályozással, akkor világossá válik, hogy azok a kritériumok (a korlátozásnak előzetesen ismertnek kell lennie, a döntéssel szembeni jogorvoslat lehetősége, a beavatkozás lehetősége kizárólag válsághelyzetben forogjon fenn, törvényi szabályozás és a lehető legkisebb mérlegelési lehetőség biztosítása az állam számára), amelyek alapján a magyar aranyrészvény szabályozása igazolható lenne, nem állnak fenn, ellenében Belgium esetével.

3. A JELENLEG HATÁLYOS JOGSZABÁLYI KÖRNYEZET, AVAGY ARANYRÉSZVÉNY A PTK. ÉS A SZINDIKÁTUSI SZERZŐDÉS ALAPJÁN

3.1. A szindikátusi szerződés⁴³

A jogi szabályozottság hiánya okán a szerződési szabadság intézménye az, ami jogi alapot teremt a felek atipikus, szindikátusi együttműködésére. A szindikátusi

⁴³ Lásd még: KOLBEN GYÖRGY: *A szindikátusi szerződés*, 1996, KJK, Budapest.; ÚJLAKI LÁSZLÓ: A társasági és szindikátusi szerződés összefüggései, in *Gazdaság és Jog*, 1997/2. szám; JASZTRABSZKI TAMÁS: A szindikátusi szerződés, in *Cég és Jog*, 2000/7-8. szám; KISS DAISY: A szindikátusi szerződés, in *Cégvezetés*, 2000/3. szám; SÁRKÖZY TAMÁS: A szindikátusi szerződésről, in *Eörsi Gyula Emlékkönyv*, 2002, HVGORAC, Budapest; HAITSCH GYULA: Szerződés létrehozásának mellőzése előszerződés alapján annak következtében, hogy a szerződés tartalma nem határozható meg, in *Gazdaság és Jog* 2003/3. szám; KISFALUDI ANDRÁS: Társasági jogviták választottbírótság előtt, in *Acta Conventus de Iure Civili*, Tomus X., 2009, Lectum Kiadó, Szeged; MENYHÁRD ATTILA: A szindikátusi szerződés kikényszeríthetősége, in *Acta Conventus de Iure Civili*, Tomus X., 2009, Lectum Kiadó, Szeged; SZABÓ GERGELY: Gazdasági társaság a szindikátusi kötelemben, in *Cég-hírnök*, 2012/5. szám; SZABÓ GERGELY: Texas Shoot-out, avagy biztosítéki konstrukciók a szindikátusi kötelemben, in *Debreceni Jogi Műhely*, 2012/3. szám; SZUCHY RÓBERT: A szindikátusi szerződés és a társasági szerződés kollíziója az új Polgári Törvénykönyv alapján, in MISKOLCZI BODNÁR PÉTER, GRAD-GYENGE ANIKÓ: *Megújulás a jogi személyek szabályozásában*, 2014, KRE ÁJK, Budapest; GLAVANITS JUDIT: A kockázati tőkebe-

szerződést a gazdasági társaság tagjai a társaságon belül egymással szembeni kapcsolatok, együttműködésük és elvárásaik szabályozására kötik.⁴⁴ A szindikátusi szerződés olyan sajátos polgári jogi szerződés, amely szorosan kapcsolódik a társasági joghoz,⁴⁵ így a szindikátusi szerződés értelmezése, a polgári jogi szabályok érvényesülése csak a társasági joggal szoros összefüggésben, ez utóbbinak prioritást adva képzelhető el.⁴⁶ A szindikátusi szerződés Janus-arcú szerződés,⁴⁷ vagyis önálló és egyben járulékos kontraktus, ugyanis azt a felek a társasági szerződésre tekintettel kötik meg, de a társasági szerződésen felüli többletköteleket rögzítenek benne,⁴⁸ így járulékos, azonban önmagában érvényes kötelmi jogi kötelezettségvállalásokat keletkeztet, tehát önálló is egyben. Ennek oka pedig nemcsak a kőgenssé vált társasági jogi szabályozásban keresendő, hanem a cégnyilvánosság elvében is. A cégtörvény preambuluma akként fogalmaz, hogy a vállalkozók alkotmányos jogai érdekében, a gazdasági forgalom biztonsága, valamint a hitelezői érdekek vagy más közérdek védelme céljából biztosítani szükséges a közhiteles cégnyilvántartás adatainak teljes körű nyilvánosságát. Ezen jogalkotói célkitűzés azonban ellentétben áll a szindikátus tagjainak érdekével, vagyis a titkosság igényével. Ugyanis a szindikátusban részes felek célja éppen az, hogy megállapodásuk ne váljon mindenki számára megismerhetővé, hiszen az csak a szerződésben részes felek viszonyát szabályozza, habár a szindikátusi megállapodás nagymértékben kihatással lehet a társaság működésére is.

3.2. A Polgári Törvénykönyv egyes elsőbbségi részvényekre vonatkozó szabályai

A 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről⁴⁹ a részvénytársaság által kibocsátható részvényfajták tekintetében a következő felsorolást adja: törzsrészvény, elsőbbségi részvény, dolgozói részvény, kamatozó részvény, visszaváltható részvény;⁵⁰ ez a felsorolás nem zárt, nem pusztán ezen részvényfajták kibocsátásáról

fektetéshez kapcsolódó szindikátusi szerződés a magyar és a nemzetközi szerződési gyakorlatban, in SZOBOSZLAI-KISS KATALIN – DELI GERGELY: *Tanulmányok a 70 éves Bihari Mihály tiszteletére*, 2013, Universitas- Győr Nonprofit Kft., Győr.

⁴⁴ BALÁSHÁZY MÁRIA: A szindikátusi szerződés a társasági és polgári jog határán, in *Gazdaság és Jog*, 1993/5. szám, 16.

⁴⁵ PAPP TEKLA: *Atipikus szerződések*, 2015, Opten Kiadó, Budapest, 224.

⁴⁶ BH 1998.89.

⁴⁷ LUKÁCS MÓNICA – SÁNDOR ISTVÁN – SZÜCS BRIGITTA: *Új típusú szerződések és azok gyakorlata a gazdasági életben*, 2003, HVG-ORAC, Budapest, 23.

⁴⁸ JUHÁSZ JÓZSEF: Szerződések ütközése Kft-ken belül, avagy felesleges duplicitás?, in *Magyar Jog*, 1991/12. szám, 731.

⁴⁹ A továbbiakban: Ptk.

⁵⁰ Ptk. 3:228. § (1) bekezdés a)-e) pontok.

dönthet a részvénytársaság, az alapszabályban más eltérő jogokat biztosító részvények kibocsátására is sor kerülhet.⁵¹ Az aranyrészvényre tekintettel a következőkben csupán az elsőbbségi részvényről szólnék. Az elsőbbségi részvény esetén – „*amely tulajdonosának valamely részvényesi jog tekintetében a többi részvényeshez képest előnyösebb helyzetet biztosít*”⁵² - a Ptk. rendelkezése alapján elsőbbségi jogosultságokat biztosító részvényosztályok határozhatóak meg, ezek a többletjogosultságok pedig a következők lehetnek: osztalékelsőbbséget biztosító jogosultság,⁵³ a részvénytársaság jogutód nélkül történő megszűnése esetén a felosztásra kerülő vagyonból történő részesedés elsőbbsége, a szavazati joggal összefüggő elsőbbség,⁵⁴ vezető tisztségviselő vagy felügyelőbizottsági tag kijelölésére vonatkozó elsőbbség,⁵⁵ elővásárlási jog,⁵⁶ valamint ezen jogosultságok kombinálhatóak is, tehát egyidejűleg akár több elsőbbség is megilleti egy részvényt. Az eddig áttekintet hazai és uniós aranyrészvény gyakorlat alapján a szavazati joggal összefüggő elsőbbséget, a vezető tisztségviselő vagy felügyelőbizottsági tag kijelölésére vonatkozó elsőbbséget, valamint az elővásárlási jogot biztosító elsőbbségi részvénynek van relevanciája. A szavazati joggal összefüggő elsőbbség alapján a részvényes többszörös szavazati jogot gyakorolhat vagy vétőjog illetheti meg. Ez utóbbi esetben az ilyen részvényt rendelkező, jelen lévő részvényesek egyszerű szótöbbségének igenlő szavazata mellett hozható csak meg a legfőbb szervi döntés, azonban ha csak egy ilyen részvény került kibocsátásra, akkor ezen részvényt rendelkező igenlő szavazatával (vétő jogos részvény) születhet legfőbb szervi határozat. A nyilvánosan működő részvénytársaság esetében azonban differenciált szabályozást alkalmaz a Ptk., ugyanis azt mondja, hogy az egy részvényhez kapcsolódó szavazati jog nem haladhatja meg a részvény névértékéhez igazodó szavazati jog tiszteresét, azaz nyilvánosan működő részvénytársaságban vétőjogos részvény alkalmazására korlátozottan van lehetőség. A vezető tisztségviselő vagy felügyelőbizottsági tag kijelölésére, valamint visszahívására vonatkozó jogosultság az alapszabályban meghatározottak szerint gyakorolható, ha azonban az arra jogosult a jogával nem él akár a megválasztás, akár a visszahívás vagy díjazás tekintetében, akkor a megválasztás, visszahívás és díjazás esetére vonatkozó általános szabályok lépnek hatályba. A nyilvánosan működő részvénytársaság esetében ismételtelen megszorító rendelkezést alkalmaz a Ptk. és ilyen elsőbbségi részvény

⁵¹ VÉKÁS LAJOS-GÁRDOS PÉTER (szerk.): *Kommentár a Polgári Törvénykönyvhöz*, 2014, Wolters Kluwer, Budapest, 438., lásd még: OSZTOVITS ANDRÁS (szerk.): *A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013.évi V. törvény és kapcsolódó jogszabályok nagykommentárja*, 2014, Opten Kft., Budapest, 743.,746.

⁵² VÉKÁS – GÁRDOS (szerk.): *i. m.* 440., OSZTOVITS (szerk.): *i. m.* (2014) 745.

⁵³ Ptk. 3:231. § (1)-(2) bekezdések.

⁵⁴ 3:232. § (1)-(2) bekezdések.

⁵⁵ 3:233. § (1)-(6) bekezdések.

⁵⁶ 3:234. § (1)-(2) bekezdések.

kibocsátását nem teszi lehetővé. Az elővásárlási jog - mint elsőbbségi jogosultság esetén - a részvényes a részvénytársaság által kibocsátott, pénzszolgáltatás ellenében átruházni kívánt részvénye tekintetében illeti meg, továbbá nyilvánosan működő részvénytársaság esetében ilyen tartalmú elsőbbségi részvény nem bocsátható ki.⁵⁷

Fontos kihangsúlyozni, hogy az aranyrészvénnyel ellentétben ezen részvények által megtestesített elsőbbségi jogok jogosultja bárki lehet, természetes vagy jogi személy, valamint az állam is, azonban abban az esetben, ha az elsőbbségi jogok az államot, mint részvényest illetnek, aranyrészvényként lesz értékelhető. A problematika abból fakadhat, ha az elsőbbségi jog jogosultja az állam, ugyanis az az uniós és az alkotmányos rendet sértő állapotot alakíthat ki, amely állapottal kapcsolatos jogi aggályok a tanulmány korábbi részében kifejtésre kerültek. Tehát a hatályos jogszabályi környezet, alapvetően a Polgári Törvénykönyv alapot adhat az aranyrészvény intézményének alkalmazására. Ez - az 59/1991. (XI.19.) AB határozat tükrében - nem eredményezné az állami tulajdoni forma privilegizált helyzetét, hiszen az állam csak olyan többletjogokat gyakorolhatna részvénytársaságban, mint amelyre bármely másik részvényesnek lehetősége van, továbbá az 1336/B/1997-es határozat alapján pedig az elsőbbségi részvény fenntartását a közérdek érvényesítése indokolná azzal, hogy az elsőbbségi jogok közül a vétőjog csak akkor érvényesülhetne, ha a közérdek védelme ezt indokolja, valamint így az uniós joggyakorlat által is igazolható az aranyrészvény intézménye, feltéve ha az állam az őt megillető vétőjogát a közérdek érvényesítése érdekében gyakorolja, indokolással látja el és felülvizsgálat tárgyát képezheti a döntés. Ehhez adalékként szolgál a szindikátusi szerződés, amelyben konkretizálásra kerülne, mi érthető közérdek alatt, vagyis pontosan milyen körülmények fennforgása esetére gyakorolhatja az állam vétőjogát a közérdek védelme érdekében. Tehát az aranyrészvény intézménye alkalmazásának a magyar jogban nincs akadálya, annak érdekében pedig, hogy az uniós jog sérelmét ezen jogosultság gyakorlása ne akadályozza, szindikátusi szerződésben pontosan rögzített lenne az államot megillető jogosultság és annak gyakorlása, természetesen a hazai és az uniós jogra tekintettel.

FELHASZNÁLT FORRÁSOK

- [1.] BALÁSHÁZY MÁRIA: A szindikátusi szerződés a társasági és polgári jog határán, in *Gazdaság és Jog*, 1993/5. szám.

⁵⁷ VÉKÁS – GÁRDOS (szerk.): *i. m.* 441-445., OSZTOVITS (szerk.): *i. m.* (2014) 751-758.

- [2.] GLAVANITS JUDIT: A kockázati tőkebefektetéshez kapcsolódó szindikátusi szerződés a magyar és a nemzetközi szerződési gyakorlatban, in SZOBOSZLAI-KISS KATALIN – DELI GERGELY: *Tanulmányok a 70 éves Bihari Mihály tiszteletére*, 2013., Universitas- Győr Nonprofit Kft., Győr.
- [3.] GOMBOS KATALIN: Tudósítás az Európai Bíróság előtti Cartesio-ügyről, in *Jogtudományi Közlöny*, 2009/5. szám.
- [4.] GYULAI SCHMIDT ANDREA: Aranyrészvények Európában, in *Európai Tükör*, 2008/11. szám.
- [5.] HAITSCH GYULA: Szerződés létrehozásának mellőzése előszerződés alapján annak következtében, hogy a szerződés tartalma nem határozható meg, in *Gazdaság és Jog* 2003/3. szám.
- [6.] JASZTRABSZKI TAMÁS: A szindikátusi szerződés, in *Cég és Jog*, 2000/7-8. szám.
- [7.] JUHÁSZ JÓZSEF: Szerződések ütközése Kft-ken belül, avagy felesleges duplicitás?, in *Magyar Jog*, 1991/12. szám.
- [8.] KÁTAI ANIKÓ: A tőke szabad áramlása, in *Európai Tükör*, 2014/2. szám.
- [9.] KOLBEN GYÖRGY: *A szindikátusi szerződés*, 1996, KJK, Budapest.
- [10.] KISFALUDI ANDRÁS: Társasági jogviták választottbíróóság előtt, in *Acta Conventus de Iure Civili*, Tomus X., 2009, Lectum Kiadó, Szeged.
- [11.] KISS DAISY: A szindikátusi szerződés, in *Cégvezetés*, 2000/3. szám.
- [12.] LUKÁCS MÓNICA – SÁNDOR ISTVÁN – SZÜCS BRIGITTA: *Új típusú szerződések és azok gyakorlata a gazdasági életben*, 2003, HVG-ORAC, Budapest.
- [13.] MENYHÁRD ATTILA: A szindikátusi szerződés kikényszeríthetősége, in *Acta Conventus de Iure Civili*, Tomus X., 2009, Lectum Kiadó, Szeged.
- [14.] MIHÁLYI PÉTER: *A magyar privatizáció krónikája*, 1998, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest.
- [15.] MOLNÁR GÁBOS LAJOS: Az aranykor vége? Avagy aranyrészvények az Európai Unióban., in *Hitelítéleti Szemle*, 2004/2. szám.
- [16.] OROSZ NÓRA NATÁLIA: A Volkswagen-ügy lezárása az Európai Bíróság előtt, in *Jogesetek Magyarázata*, 2014/3. szám.
- [17.] OROSZ NÓRA NATÁLIA: A Portugál Köztársaság aranyrészvény ügye. Az EUMSZ 49. és 63. cikkéből eredő tagállami kötelezettségszegés, in *Jogesetek Magyarázata*, 2011/3. szám.
- [18.] OROSZ NÓRA NATÁLIA: A Volkswagen-törvény a tőke szabad áramlása és az aranyrészvények tükrében, in *Európai Jog*, 2009/6. szám.
- [19.] OSZTOVITS ANDRÁS: *EU-jog*, 2012, HVG-ORAC, Budapest.
- [20.] OSZTOVITS ANDRÁS (szerk.): *A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013.évi V. törvény és kapcsolódó jogszabályok nagykommentárja*, 2014, Opten Kft., Budapest.
- [21.] PAPP TEKLA: *Atipikus szerződések*, 2015, Opten Kiadó, Budapest.
- [22.] SALGÓ LÁSZLÓ PÉTER: Az uniós csatlakozás és a közösségi jog hatása a magyar aranyrészvény-szabályozás gyakorlatára, in *Magyarország és az Európai Unió. Díjnyertes pályázatok*, 2009.
- [23.] SÁRKÓZY TAMÁS: *A korai privatizációtól a késői vagyontörvényig*, 2009, HVG-Orac, Budapest.
- [24.] SÁRKÓZY TAMÁS: *A privatizáció jogi szabályozása Magyarországon (1988-2004)*, 2005, Budapest, Állami Privatizációs és Vagyonkezelő Részvénytársaság.

- [25.] SÁRKÖZY TAMÁS: *Rendszerváltás és a privatizáció joga*, 1997, MTA, Budapest.
- [26.] SÁRKÖZY TAMÁS: A szindikátusi szerződésről, in *Eörsi Gyula Emlékkönyv*, 2002, HVG-ORAC, Budapest.
- [27.] SZABÓ GERGELY: Gazdasági társaság a szindikátusi kötelemben, in *Céghírnök*, 2012/5. szám.
- [28.] SZABÓ GERGELY: Texas Shoot-out, avagy biztosítéki konstrukciók a szindikátusi kötelemben, in *Debreceni Jogi Műhely*, 2012/3. szám.
- [29.] SZUCHY RÓBERT: A szindikátusi szerződés és a társasági szerződés kollíziója az új Polgári Törvénykönyv alapján, in MISKOLCZI BODNÁR PÉTER – GRAD-GYENGE ANIKÓ: *Megújulás a jogi személyek szabályozásában*, 2014, KRE ÁJK, Budapest.
- [30.] TROMBITÁS MÓNKA: *A távközlési liberalizáció kezdetei Magyarországon*, 2014, Eötvös Lóránd Tudományegyetem Bibó István Szakkollégium, Budapest.
- [31.] ÚJLAKI LÁSZLÓ: A társasági és szindikátusi szerződés összefüggései, in *Gazdaság és Jog*, 1997/2. szám.
- [32.] VÉKÁS LAJOS – GÁRDOS PÉTER (szerk.): *Kommentár a Polgári Törvénykönyvhöz*, 2014, Wolters Kluwer, Budapest.
- [33.] VINCZE ATTILA: *Tőke- és fizetési műveletek*, in OSZTOVITS ANDRÁS (szerk.): *Az Európai Unióról és az Európai Unió működéséről szóló szerződés magyarázata II.*, 2011, Complex Kiadó, Budapest.